

8. *Házi feladat:* Az órán tanultak alapján figyeld meg, milyen változások vannak az iskola és otthonod közötti útvonalon!

Elmélet, gyakorlat összekapcsolása. A mindennapi életben történő változások megfigyelése és arról beszámoltatás.

Vértess Gellértné
Tanítóképző Intézet, Kaposvár

*

Téma: Munkahelyek, foglalkozások.

Anyag: A mezőgazdasági dolgozók munkája.

A tanítás célja:

a) A négy évszakban végzett legjellegzetesebb mezőgazdasági munkák megismerése.

b) A mezőgazdasági dolgozók segítőtársai a gépek.

Nevelési feladatok:

a) A mezőgazdasági dolgozók munkájának megbecsülése.

b) Fejlődés észrevétele (munkájukban, életükben).

Didaktikai feladatok: ellenőrzés, tényanyagnyújtás, elemzés, általánosítás, megszilárdítás, gyakorlás.

Szemléltetés: Előzetes: Séta a határban. Előzetes megfigyeltetés: tv, újság, rádió. Előzetes ismeretek: Szántanak, vetnek, c. olvasmányból. Szemléltetés az órán: diafilm, képek, hanglez.

Vázlat

1. 1. Munkafüzetet, írószereket készítünk elő.

2. Számon kérem az otthoni feladatként kiadott önálló megfigyeléseket tv, újság, stb. alapján. (Jelenleg folyó mezőgazdasági munkákról. Meghallgatom a tanulók esetleges egyéni élményeit a témával kapcsolatban. (Pl. az aratásról.)

Előzetes tájékozódás a tavaszi munkákról. Benyomások, észleletek, emlékképek felidézése. A tanulók élményeiből indulok el. (Érdeklődés, figyelem biztosítása.) Kötetlen, csak kevésbé irányított megfigyelés. Didaktikailag: ellenőrző számonkérés.

3. Emlékeztetés a határban tett sétára, az ott látott munkára.

A megfigyelés körét szűkítem a tanulmányi sétán látott szántásra. Szempontok: Környezetében tárgyalom a jelenséget; felidézem a látott, hallott emlékképet; megnevezetem a látott munkát. Didaktikailag: előzetes ténynyújtás felidézése. Módszere: beszélgetés.

4. A tanult olvasmány felelevenítése: Szántanak, vetnek.

Emlékeztetbe idézzük a szántásról, vetésről olvasottakat. Felmérem a tanulók ismereteit a tanult fogalmak tartalmáról, terjedelméről. (Szántás, boronálás, vetés.)

5. Célkitűzés: Figyeljük meg, ismerkedjünk meg alaposabban a mezőgazdaságban évszakonként folyó munkákkal.

Évszakhoz kötés (1. oszt. anyaga) figyelem irányítása, felszólító jelleg. Mezőgazdasági munkák a határban (nemfogalom), fajfogalmait alakítom ki ezen az órán.

II. 1. (Képek egy termelészövetkezetből c. diafilmből részletek vetítése.)

Diafilmet használok azért, mert:

- a) Városi iskolában tanítok, ahol a tanulóknak a mezőgazdasági munkákról töredékes, pontatlan ismereteik vannak;
- b) A tanulmányi séta csak arra ad alkalmat, hogy egy évszak egy-két munkáját figyeljék meg környezetében;
- c) Diafilmmel nyújtom kiegészítésül a tényeket.

a) Melyik munkát tudtuk megfigyelni a határban? Hány ember végezte a szántást? (3. sz. diakép bemutatása: Traktorral szántanak. Egy ember méri a szántás mélységét.) Itt most újra látjuk a szántást. Mit csinálhat az a másik ember ott? Miért kíváncsi rá? Nézzünk meg egy másik szántást is! (2. sz. diakép bemutatása: Lovas ekével szántnak.) Hasonlítsd össze a két módot! Gondolj arra is, amit a traktoros bácsi mondott nekünk! (Megállapítások: nehezebb-könnyebb; sekélyebb-mélyebb; lassabb-gyorsabb; gyengébb és jobb termés. Mindegyiknél indoklás: Miért?) Részáltalánosítás: Szántanak.

A fogalom nevének felidézése (szántás). Tartalmának kibontása a következő jegyek alapján: Több gép — egy ember; a munka minősége; kép (lóval szántanak); ennek jellegzetességei (minuszai); elemi ítéletek alkotása az összehasonlítás módszerével; Ök-kereső indokoltatás. Ismét megnevezzük az első fajfogalmat. Bővítettük tartalmát a következő módszerekkel: szemléltetéssel, beszélgetéssel, a traktorostól hallottak felidézésével. Didaktikailag: Kiegészítő ténynyújtás, elemzés, részáltalánosítás.

b) Olvastunk már arról, hogy a magnak puha ágyat készítenek. Hogyan? (Összetörök a hantokat.) (4. sz. diakép: Boronálnak.) Ma már ezt is inkább gépekkel végzik. (5. sz. diakép: Vontató húzza a tárcsát.) Részáltalánosítás: Boronálnak, tárcsáznak.

Ezt a részt az olvasásban tanultakra építem. Felidéztem a dia segítségével a munka módját. Bővítés: tárcsázással. Munkájuk azonosságát, különbözőségét kiemelem közléssel, összehasonlítással. Két új fajfogalom: boronálás, tárcsázás.

c) Ha előkészítették a talajt, melyik fontos munka következik? (Koncentráció olvasással.) (7. sz. diakép: Egy traktor húz 3 vetőgépet.) Láttál-e már a valóságban is vetést? Ezen a képen hány embert látsz dolgozni? (6. sz. diakép: 4 ember kézzel vet.) Itt is 4 ember dolgozik éppúgy, mint az előbbinél. Ők is vetnek. Ha választanod kellene a két munka között, mégis melyiket választanád? Miért?

Bemutatás: kézi és gépi vetés. Kiemelem a közös jegyeket és gondolkodtatással készítetek helyes következtetésre. Új fogalom: vetnek.

Részáltalánosítás: *vetnek*. Általánosítás: Legfontosabb tavaszi munkák: Talajelő-készítés,, vetés. (Táblára írom.)

Évszakhoz kötötten általánosítunk, megnevezzük a tavaszi munkákat. Írásos rögzítés.

2. a) Ti már nyaraltok, üdültök, amikor a mezőgazdasági dolgozókra a legnagyobb munka vár. Melyik lehet az? Láttatok-e már? Mit hallottatok róla? (21. sz. diakép: Kézi aratást látunk.) Régen így arattak. Még ma is látunk ilyet. (Mikor? Ha kevés

a gép; ha eldőlt a gabona; ha esős az idő és a vizes föld nem bírja el a gépet; stb.) A cséplést pedig így végezték (22. sz. diakép: Cséplőgéppel csépelnek.) Miért lehet ez is nagyon nehéz munka? A kézzel, vagy aratógéppel levágott gabonát ma is cséplőgéppel csépelik. Sokan nyaraltak közületek falun. Megnéznének-e a cséplést? Mondd el, mit láttál? (24. sz. diakép: Kombájn arat.) És ezt a sok nehéz munkát ez az egy gép el tudja végezni.

Emlékképek felidézése, alkotó képzelettel a helyzet (meleg, por, balesetveszély, gyorsaság, szomjúság, stb.) elképzeltetése. A munkák megnevezése. Kiegészítés közléssel: Még gyakori a kézi aratás. Okai. Összehasonlítás az arató-cséplő géppel. Előnyei.

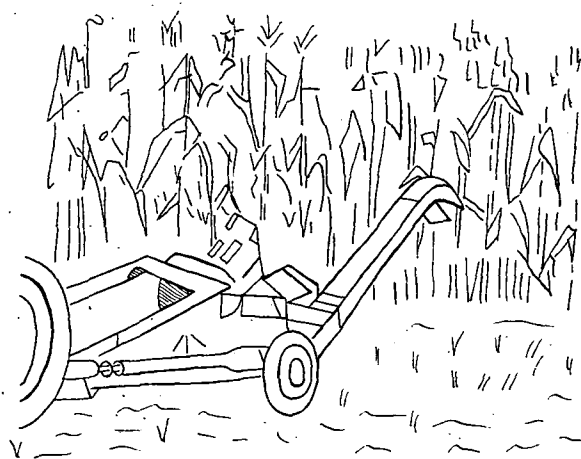
Láttatok már. Mi a neve? Részáltalánosítás: aratnak, csépelnek.

b) Mit dolgoznak ezek az emberek? (Mezőgazdasági gépek c. diafilmből a 6. kép: Kézi kapálás.) Az aratás mellett a növények ápolása is fontos nyári munka. Ehhez is van segítség, (7. sz. kép: lókapálás; 8. sz. kép: géppel sorközök kapálása.) de nem tudja teljesen elvégezni az ember helyett a munkát. Részáltalánosítás: Kapálnak. Általánosítás: Nyári nagy munkák: aratás, cséplés, kapálás.

Az évszakba tartozó fogalmak rendszere – általánosítás, lejegyzés.

3. Képsor szemléltetése (Kukoricatörés, gyümölcszedés, szüret.)

Képszemléltetéssel a betakarításhoz tartozó munkák megnevezése.

Ezeket a munkákat melyik évszakban végzik? Miért, mondhatjuk azt, hogy a parasztembernek az őszi munkák hozzák a legnagyobb örömet? Ha befejezték ezt a nagy munkát, mulatságot rendeznek. Nézzük meg képen! (Képek egy tsz-ből c. film 26. diaképe.) Hallgassunk meg egy dalt is a szüretről. (Tokaj vidék azért jó – hanglemezről.) Ti is tanultatok róla. Énekeljék el! (Szőlő érik...)

A munka jutalma: bő termés. Az őszi munkák hangulata, ebbe a tanulók bekapcsolása. A jól végzett munka örömet ad. Bővült a fajfogalmak köre: betakarítás.

Általánosítás: Ősszel betakarítjuk a termést. Kiegészítés: A legfőbb munkák a határban e három évszakban folynak.

Lezárjuk a munkák felsorolását, kiemeljük a hozzájuk tartozó nemfogalmat. (Mezőgazdasági munkák évszakonként.)

4. a) Mire a hó betakarja a földet, elvégzik a mezei munkákat. Mit dolgoznak télen a mezőgazdasági dolgozók? (13. és 14. diakép: Állattenyésztés.)

Módszerek: Újságcikk felolvasása, közlés, diavetítés. Megemlítem e munkák esetlegeségét. Több lehetőség a tanulásra, művelődésre.

b) Újságcikkek felolvasása, melyek arról szólnak, hogy szervezett munka folyik télen is falun. (Pl. kosárfonás, gyékényszőnyeg készítése, gombatermesztés, stb.)

c) Az utolsó téli hónapban pedig már a tavaszra készülnek. (19. diakép: Melegágyi palántázás.) Általánosítás: *Télen is dolgoznak.*

III. 1. Összefoglalás: (A táblai vázlat és a munkafüzet képei alapján.) Melyek a legfontosabb tavaszi mezőgazdasági munkák? Milyen nyári munkákról beszéltünk? Az őszi munkák közül melyekről tanultunk? Mit dolgoznak télen falun? Végső általánosítás: *A mezőgazdaságban minden évszakban fontos munkát végeznek.*

Kiemeljük újra az anyag rendszerét (a munkák évszakhoz kötésével, a táblai vázlat elolvasásával). Logikai rögzítés az eddig tanultakhoz. Felismerési gyakorlat a munkafüzetből: *munkák megnevezése.*

2. Házi feladat: Mezőgazdasági gépekről képek gyűjtése.

Tábla képe:

<i>Tavasszal:</i>	<i>Nyáron:</i>	<i>Ősszel:</i>	<i>Télen:</i>
szántanak,	aratnak,	betakarítanak.	is dolgoznak.
boronálnak,	csépelnek,		
tárcsáznak,	kapálnak.		
vetnek.			

*

Témakör: Munkahelyek, foglalkozások.

Anyag: A gépek szerepe a mezőgazdasági munkában (Tv óra.)

A tanítás célja: a) A tanulmányi sétán szerzett ismeretek kiegészítése, rögzítése.
b) A mezőgazdasági gépek megismertetése.

Nevelési feladatok:

- a) A gépek megkönnyítik, gyorsítják a mezőgazdasági munkát.
- b) Változás, fejlődés észrevétele a régi és új élet összehasonlításával.
- c) A mezőgazdasági dolgozók munkájának megbecsülése.

Didaktikai feladatok: Ellenőrzés, tényanyagnyújtás, elemzés, általánosítás, megszilárdítás, gyakorlás.

Szemléltetés: Előzetes: Sétán látott gépek. Tv-film. Képek, feladatlapok, táblai munka, munkafüzet.

Vázlat:

I. 1. Rendtartó intézkedések: munkafüzet, írószerek, gyűjtött képek előkészítése. Átvonulás a tv-terembe.

2. Célkitűzés: Kirándulásunkon sok mezőgazdasági gépet láttunk már. A mai film segítségével ismét a mezőgazdasági gépekkel ismerkedünk.

Figyelem felkeltése, célmegjelölés, a megfigyelendő anyag körülhatárolása.

Megfigyelési szempontok: 1. csop.: Milyen mezőgazdasági gépeket látsz munkában? 2. csop.: Milyen munkát végeznek vele? 3. csop.: Figyeld meg melyik gépet nem láttad még? Az egész osztály: Miből látod, hogy megváltozott a mezőgazdasági dolgozók munkája?

Megjegyzések: 1. A kiránduláson álló gépet láttak, itt munkában figyelhetik meg (környezet). 2. Az előző órán tanult munkák felismertetése, megneveztetése, kötése gépekhez. 3. A gépek körének bővítése egy-két géppel. 4. Figyelem ráirányítása az anyag nevelési vonatkozásaira.

II. 1. A tv-adás megtekintése.

Rövid tartalom: A falusi Mihály bácsi beszél a mezőgazdasági munkákról. Most éppen vetnek. A gépek sok ezer ember munkáját végzik el, így a vetőgép is. Régen nem így végezték a paraszti munkát. Lovas ekét és kézi vetést látnak. A kertészeket kézi palántázás és kapálás közben mutatja a tv. Ezután palántázó gépet ismerünk meg. A nyári munkákkal kapcsolatban a kézi aratást, az aratógépet, a kombájt és a cséplőgépet mutatják be. Látnak még egy kukoricabetakarító gépet. Az adás végén felszólítást kapnak a tanulók arra, hogy a látottakat hasonlítsák össze saját tapasztalataikkal.)

2. (A demonttrációs asztalra kirakom a tanulmányi sétán és a tv-ben látott gépek képét.)

a) Röviden felidézük, amit a mezőgazdasági munkákról tanultunk.

Ellenőrző számonkérés frontális beszélgetéssel. Itt is évszakhoz kötöm, és követem az előző óra anyagának feldolgozási rendszerét. Kevés időben az ismert munkákból indulok el, ezt bővítem a munkát végző gépek felismertetésével, neveivel.

b) A gyűjtött képek ellenőrzése.

A tanulók önálló munkájának ellenőrzése.

(Féltrom a mágneses táblára: tavasz, nyár, ősz.)

3. a) Milyen fontos tavaszi munkákról tanultunk? Válasszuk ki a képek közül azokat a gépeket, amelyekkel végzik ezeket a munkákat.

Mivel szántanak? Hol láttad? Miért könnyebb, mint a lovas szántás? Tedd a képet a táblára! Írjuk mellé a nevét!

Mivel aprózzák el a földet? (A képet mindig a táblára helyezzük, és mellé írjuk a gép nevét.) Előkészítették a talajt. Mivel vetik a földbe a magot? Hol láttad munkaközben a vetőgépet? A tv-ben másfajta vetést is láttunk. Hasonlítsd össze a kettőt!

Egy olyan géppel is megismerkedtünk ma, amit eddig nem láttunk. A kertészetben használják. Melyik az? Milyen munkát végez? Miért könnyebb és gyorsabb így a palántázás?

Felidézem a tavaszi mezőgazdasági munkákat. Megneveztetem. A kiválasztás kettős szemlélet alapján (emlékkép és konkrét megfigyeltetés) történik. A gép neve és a hozzá tartozó munka megnevezése. (Szántanak – eke.) Összehasonlító elemzés (régén és ma).

Cselekedtetés. Számonkérem a 3. csoportnak adott megfigyelési szempontot. Tudatosítom, hogy az eddig látottakon kívül még sok más gép dolgozik a határban. (Fejlődés).

Részösszefoglalás: A tavaszi mezőgazdasági munkát segíti: az eke, a borona és tárcsa, a vetőgép és a palántázógép.

A táblán levő képek alapján egységbe foglalom az eddig megismert gépeket. Az ismeret összetevői: látási kép, hallott név, felírt név, kimondott név.

b) Gondoljunk a nehéz nyári munkákra. Válasszuk ki a képek közül azokat, amelyek ezeket a munkákat segítik. Nevezzük meg a gépeket! (Aratógép, kombájn, cséplőgép.) Láttad-e már valamelyiket dolgozni? Melyiket? Mondd el mit tudsz róla! A tv-ben mindenki megfigyelhette, de már előzőleg közelebbről is megnéztük. Hol? Melyik közülük a parasztember legnagyobb segítsége? (Kombájn).

Támaszkodom a tanulók nyári egyéni élményeire, bekapcsolom az ismeretszerzésbe. Nevelési szempontból emelem ki a kombájnt. Szómagyarázat: arató-cséplő-gép.

Részösszefoglalás: Megismertük az aratógépet, kombájnt, cséplőgépet.

c) Most már könnyű dolgunk van, mert csak egy kép maradt. Ezt a gépet a tv-ben láttuk. (Kukoricabetakarító gép.) Mit dolgozott? Melyik évszak munkáját segíti? *Részösszefoglalás: A betakarítást is gép segíti.*

III. 1. Összefoglalás: Hol használják a látott gépeket? Melyik évszakban? Miért? Hogyan változtatták meg a gépek a parasztember munkáját?

Tavaszi, nyári, őszi évszakban végzett mezőgazdasági munkák rendszerét kiegészítettem a gépek neveivel, felsoroltatom, mutattatom. (Logikai rögzítés.) Nevelési vonatkozások kiemelése. A gép és az ember viszonya. A gép könnyíti, gyorsítja, segíti az ember munkáját. Változás, fejlődés észrevételése.

2. a) Feladatlapokat adok ki a következő beosztással: Talajelőkészítés. Vetés, ültetés. Betakarítás. A forgatható táblára előre felírtam: eke, 2; kombájn, 1; cséplőgép, 3; tárcsa, 4; vetőgép, 5; borona, 6; palántázógép, 7; aratógép, 8; kukoricabetakarítógép, 9. *A tanulók önálló munkája. Feladatai: a) Az új szempont szerint rendszerezés.*

(A munka összekapcsolása a hozzá tartozó gép nevével.) b) A gép számának elhelyezése az új rendszerben. c) Elvonatkoztatás a képtől, csak a névről idézik fel a gépet emlékképként.

Feladat: Aszerint, hogy melyik gép milyen munkát végez, a számát a feladatlap megfelelő helyére írni. Pl. Talajelőkészítés: 2, 4, 6.

b) A kész munkák önellenőrzése, összehasonlítással. Felnagyított feladatlapot mutatok be, amely tartalmazza a helyes megoldást.

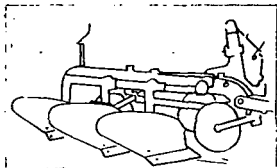
3. Házi feladat: Ragasszátok fel a gyűjtött képeket kartonlapra aszerint, hogy melyik évszakban dolgoznak vele. (5. rajz.)

A tanulók félig önálló munkája házi feladatként. Az önállóan gyűjtött képek rendszerezése évszakonként.

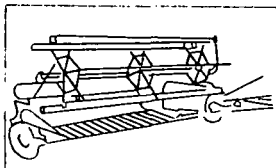
TAVASZ

NYÁR

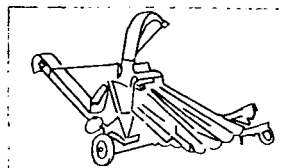
ŐSZ

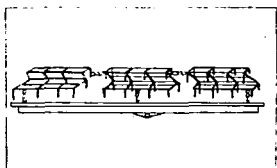
eke

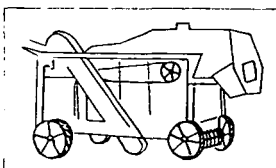
aratógép

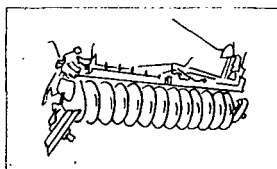
kukoricabetakarítógép

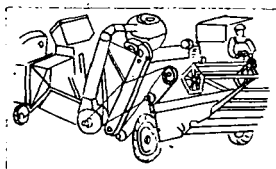
borona

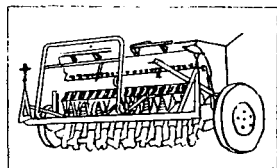
cséplőgép

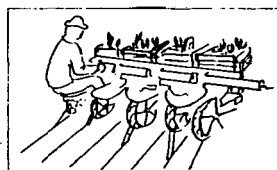
tárcsa

kombajn

vetőgép

palántázógép

Molnár Józsefné
Tanítóképző Intézet, Kaposvár